

Türkiye’ de genç işsizlik sorunu ve belirleyicileri üzerine logit model analizi
The analysis on the logit model of unemployment problem of young people and its decisive in Turkey

Bedriye Tunçsiper¹ ve Ezgi Zeynep Rençber²

Gönderilme tarihi/Received date: 17 / 07 / 2020

Kabul tarihi/Accepted date: 08 / 11 / 2020

Özet

Gençler, ülkelerin gelişmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Türkiye’de toplam nüfus içerisinde gençlerin payı fazladır. Türkiye’nin bu anlamda önemli adımlar atıyor olması gerekmekte ancak son yıllarda giderek artan genç işsizlik oranlarından Türkiye’nin genç nüfusa istihdam olanağı sağlayamadığı anlaşılmaktadır. Genç işsizlik sorunu, Türkiye için oldukça karmaşık ve kompleks bir yapıya sahiptir. Bu sorunun çözümü için öncelikle genç işsizlik olgusunun temel nedenlerinin saptanması ve sorunun çözümüne yönelik uygun politika önermelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan Hanehalkı İşgücü Anketi (2019) verilerinden yola çıkılarak, gençlerin işgücü piyasasına katılımını etkileyen mikro faktörler (eğitim, cinsiyet, yaş, medeni durum, hane içerisindeki konum, hane büyüklüğü yerleşim türü) İkili (binary) Logit Analiz ile incelenmiştir. Analizden elde edilen sonuçlara uygun olarak genç işsizliği sorunun çözümüne yönelik uygun politika önermeleri ortaya koyulmuştur.

Anahtar kelimeler: Genç işsizlik, işsizlik, logit analiz

Abstract

Young people also play an important role in the development of the country and is more than the share of young people in the total population in Turkey. Turkey is in this sense should be taking important steps but the growing youth unemployment rate in recent years has manifestly failed to provide employment opportunities to the young population of Turkey. The problem of youth unemployment, also for Turkey rather complicated and has a complex structure. In order to solve this problem, it is necessary to identify the main causes of the youth unemployment phenomenon and develop appropriate policy proposals for the solution of the problem. In this study, Turkey Statistical Institute (TSI), the Household Labor Force Survey conducted by the (2019) starting from data, micro factors affecting the participation of youth in the labor market (education, gender, age, marital status, position within the household, household size, type of placement) Binary Analyzed by logit analysis. In line with the results obtained from the analysis, appropriate policy proposals for the solution of youth unemployment problem have been put forward.

Keywords: Youth unemployment, unemployment, logit analysis

1. Giriş

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından genç işgücü 15-24 yaş arası nüfus olarak kabul edilmektedir (ILO, 2012). Gençler toplumun inşasında önemlidir. Bu nedenle genç nüfusun, kapasitelerini etkin bir şekilde kullanmalarını sağlamak, hem o dönem için büyük fayda sağlayacak hem de gençlerin kendilerinden sonraki kuşaklara işgücü, bilgi, beceri, eğitim, öğretim, kültür, değerler, idare ve yeni kapasite yaratma gibi konularda katkılarını sağlayacaktır. Ancak günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde genel işsizlik oranları içerisinde genç

¹ Prof. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, bedriye.tuncsiper@idu.edu.tr

² İzmir Demokrasi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, zeynep.rencber@idu.edu.tr

İşsizlik oranlarının payının fazla olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye’de de değişiklik göstermemektedir. Türkiye 13 milyon genç nüfusu ile gelişme yolunda önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak istihdam artışı nüfus artışına yetişememektedir. Genç işsizlik sorunu, Türkiye’de ciddi bir sorun olarak göz önüne alınmalı ve bu soruna çözüm bulunmalıdır. Türkiye’de genç İşsizlik sorununun genel olarak ekonomik büyüme ve kalkınma politikaları aracılığıyla çözüme ulaştırılması hedeflenmiştir. Ancak yapılan araştırmalar göstermektedir ki genç işsizlik sorununu ortadan kaldırmak için sadece ekonomik büyüme yeterli değildir. Büyümedeki artışa paralel olarak istihdamda bir artış yaşanmamaktadır

Bu çalışmanın ilk amacı, genel işsizlik oranları içerisinde oldukça yüksek bir paya sahip olan ve eğer çözüme kavuşturulamazsa ileride Türkiye için oldukça büyük problemler yaratacak olan genç işsizliğin çözümüne yönelik yeni politika önerilerinin geliştirilmesidir. Türkiye’de genç işsizliği inceleyen diğer çalışmalar, genelde enflasyon, okullaşma oranı ekonomik büyüme, cari açık, ithalat, eğitim harcamaları gibi makro ekonomik değişkenler yardımıyla ekonometrik çözümlenelerde bulunmuş ve genç işsizliği makro ekonomik açıdan ele almıştır. Ancak işsizlik her ne kadar büyük bir makro ekonomik problem olsa da genç işsizliğin temelinde yatan ve Türkiye işgücü piyasasının temel özelliklerini yansıtan yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi gibi mikro değişkenlerle ilişkisi genç işsizliğin çözümüne yönelik politikaların oluşturulmasında büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda literatürdeki eksiklikten yola çıkılarak, çalışmada İki Yanlı Logit Model yardımıyla, genç işsizlik, beşeri unsurlar olan kişinin eğitimi, cinsiyeti, yaşanan coğrafi bölge, medeni durum çerçevesinde incelenerek, bireysel özelliklerin genç işsizliği üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmış ve Türk işgücü piyasasının özelliklerine uygun olarak genç işsizliğin çözümüne ilişkin politika önerileri geliştirilmiştir. Çalışmada TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi 2019 verileri kapsamında 149076 haneden 380709 ferde ait veriler kullanılarak Logit Model Analizi gerçekleştirilmiştir. Anket verilerine göre 15-24 yaş aralığında 12651 kişi bulunmaktadır. Fakat bu kişilerden 7969 kişisi çeşitli nedenler ile işgücü piyasasına dahil değildir. Bu nedenle, mevcut veri seti içerisinde 15-24 yaş aralığında ve işgücü piyasasına dahil olan 4682 bireye ait cevaplardan oluşan veri seti analize dahil edilmiştir. Söz konusu verilerden yola çıkılarak, genç işsizliği cinsiyet, eğitim düzeyi, hane içerisindeki konum, hane büyüklüğü, yerleşim türü gibi mikro ekonomik faktörlerle analize tabi tutulmuştur.

2. Türkiye’de genç işsizliğin genel görünümü

İşsizliğin temel nedenleri arasında eğitim düzeyi ve cinsiyet de yer aldığından, Türkiye’de genç işsizlik olgusu incelenirken, genç işsizlik oranlarını eğitim düzeyi ve cinsiyete göre de değerlendirmek gerekmektedir.

2.1. Eğitim durumuna göre genç işsizliğin dağılımı

Gençler, kendilerine daha iyi yaşam koşulları sağlamak ve toplumda bir statü sahibi olabilmek gibi amaçlarla eğitim sistemi içinde yer almaya çabalamaktadır. Günümüzde gerek çalışma hayatı gerekse toplumda ulaşmayı hedefledikleri statü hakkında net fikirlere sahip olan gençler, daha yüksek eğitim alma amacıyla tüm fırsatları kollamaktadır (Murat ve Şahin, 2011: 97).

Uluslararası karşılaştırmalar yapıldığında gelişmiş ülkelerde eğitim düzeyi arttıkça işsizliğin azaldığı görülmektedir. Ancak bu durumun Türkiye için geçerli olduğunu söylemek mümkün değildir. Tablo 1 Türkiye’de eğitim seviyesine göre genç işsizlik oranlarına yer vermektedir.

Eğitim durumuna göre genç işsizlik oranları incelendiğinde 2000 yılında okuma yazma bilmeyen genç işsizlerin oranının %5 olduğu ve bu oranın 2004 yılına kadar düzenli olarak arttığı,

2003 yılında okuma yazma bilmeyen genç işsizlerin oranının 18,1 olduğu, 2004 yılına gelindiğinde ise bu oranın sert bir biçimde %9,6'ya gerilediği görülmektedir. Takip eden yıllarda dalgalanmaların yatay bir seyir izlediği ancak 2013 yılında %10,3 olan genç işsizlik oranı 2014 yılında %23,9 oranına yükseldiği ve bu tarihten itibaren yatay bir seyir izleyerek, 2017 yılında %23,3 oranında kaldığı gözlemlenmektedir. Okuma yazma bilen fakat herhangi bir okul bitirmemiş genç işsizlerin oranının ise, 2000 yılında %11 olarak gerçekleştiği 2003 yılında bir önceki yıla göre %15 düzeyinde artış göstererek %30,2 oranına yükseldiği ancak takip eden yılda tekrar %13 oranına gerilediği gözlemlenmektedir. Devam eden yıllarda dalgalanmalar görülse de genel itibari ile artış eğiliminde olmuş ve 2017 yılına gelindiğinde söz konusu genç işsizlik oranı %42,6 olarak gerçekleşmiştir. İlkokul mezunlarında ise, oran 2000 yılında %8,3 iken 2012 yılındaki sert düşüşe rağmen 2017 yılında %42,8 oranına yükselmiştir. Ortaokul ve dengi meslek okullarında ise 2000 yılında %13,7 olan oran 2012 yılında %10 olmasına rağmen 2017 yılında %23,4 olarak gerçekleşmiştir. Genel lise mezunu olan genç işsizlerin oranları ise, 2000 yılında %20,6 iken zaman zaman azalma eğilimine girse de genel eğilim olarak artış trendinde olmuş ve 2017 yılında %32,3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1. Türkiye’de eğitim durumuna göre genç işsizlik oranları (%)

Yıllar	Okuma yazma bilmeyen	Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	İlkokul	Ortaokul veya dengi meslek	Genel lise	Yüksekokul veya fakülte
2000	5,0	11,0	8,3	13,7	20,6	28,3
2001	8,7	14,4	10,6	17,7	24,0	30,7
2002	11,5	15,7	12,4	20,7	26,8	38,3
2003	18,1	30,2	15,3	19,7	25,9	38,8
2004	9,6	13,0	13,4	19,6	26,6	39,8
2005	11,3	16,3	14,1	19,2	25,3	30,5
2006	12,5	15,3	14,7	17,9	25,2	27,2
2007	16,7	17,3	14,7	19,3	23,5	28,5
2008	11,0	19,8	14,3	18,7	25,0	29,8
2009	19,5	23,0	17,9	21,6	30,6	33,2
2010	16,4	18,4	14,9	10,9	27,2	32,5
2011	11,2	15,1	11,2	14,1	22,4	30,0
2012	9,0	14,8	2,5	10,0	19,8	28,5
2013	10,3	15,5	10,9	15,1	21,9	29,2
2014	23,9	42,3	26,1	14,4	31,1	72,7
2015	24,4	43,8	28,4	17,3	32,9	75,1
2016	21,0	43,4	33,7	19,9	32,5	75,0
2017	23,3	42,6	42,8	23,4	32,3	78,2

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri Veri Tabanından yararlanılarak tarafımızdan hazırlanmıştır.

Son olarak Yüksekokul veya fakülte mezunu genç işsizlerin oranı incelendiğinde 2000 yılında %28,3 oranında olduğu ve yıllar içerisinde dalgalanmalar gerçekleştirdiği 2013 yılında %29,2 oranına gerilediği fakat 2014 yılı itibariyle bu sınıftaki genç işsizlerin oranının %72,7'ye yükseldiği ve bu tarihten itibaren belirgin herhangi bir azalış göstermeyerek, 2017 yılında %78,2 oranında gerçekleşmiştir. Tablo yatay olarak incelendiğinde de yıllar itibari ile eğitim düzeyi arttıkça, genç işsizlik oranının artış gösterdiği ve her durumda yüksekokul veya fakülte mezunu genç işsiz oranının diğer tüm sınıflardan yüksek oranda gerçekleştiği de dikkat çekmektedir.

2.2. Cinsiyete göre genç işsizliği

Eğitim seviyesine göre genç işsizlik durumu yukarıdaki gibi ifade edildikten sonra şimdi genç işsizliği etkileyen başka bir değişken olan cinsiyete göre Türkiye’de genç işsizliğin durumunu değerlendirelim. Tablo 2’de Türkiye’de cinsiyete göre genç işsizlik oranları yer almaktadır.

Cinsiyete göre genç işsizlik oranları yıllar itibari incelendiğinde genç işsizlik oranının 2000-2003 yılları arasında artış gösterdiği, 2004 yılından sonra azalış eğilimine girse de bu azalışın kalıcı olmadığını görülmektedir. 2000 yılında %13,7 olan erkek genç işsiz oranı 2009 yılında %25,4 olarak gerçekleşmiştir. Takip eden yıllarda ise, azalarak devam etmiştir. Genç kadın işsizlerin oranları incelendiğinde ise 2000 yılında %11,9 olan oran yıllar itibari ile yükselme eğiliminde olmuş, 2010 yılına kadar düzenli olarak artış göstermiş 2010 yılında ise bir önceki yıla göre %2 oranında azalarak %23 oranında gerçekleşmiştir. Takip eden yıllarda da düzenli bir azalış gözlemlenmemiştir. Cinsiyetlere göre hazırlanan genç işsizlik oranları tablosu yatay olarak incelendiğinde ise, 2000-2003 yılları arasında erkek genç işsizlerin oranı ortalama genç işsizlik oranının üstünde iken, 2003 yılından itibaren erkek genç işsizlerin oranı ortalama genç işsizlik oranının altında kalmaktadır. Aynı şekilde kadın genç işsizlerin oranı yatay olarak incelendiğinde 2000-2003 yıllarında kadın genç işsiz oranı ortalama genç işsizlik oranının altındaki iken, 2003 yılından itibaren kadın genç işsizlik oranı ortalama genç işsizlik oranının üzerinde seyretmektedir. Son olarak, genç işsizlik oranları 2017 yılında kadınlar için %25,6, erkekler için ise %17,4 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Türkiye’de cinsiyete göre genç işsizlik oranları (%)

Yıllar	Toplam	Erkek	Kadın
2000	13,1	13,7	11,9
2001	16,2	17,2	14,4
2002	19,2	20,3	17,1
2003	20,5	21,4	18,9
2004	20,6	20,5	20,7
2005	19,9	19,5	20,5
2006	19,1	18,3	20,6
2007	20,0	19,6	20,8
2008	20,5	20,1	21,2
2009	25,3	25,4	25,0
2010	21,7	21,0	23,0
2011	18,4	17,1	20,7
2012	17,5	16,3	19,9
2013	18,7	17,0	21,9
2014	17,8	16,6	20,2
2015	18,4	16,5	22,2
2016	19,4	17,2	23,5
2017	20,3	17,4	25,6

Kaynak: TÜİK İşgücü İstatistikleri Veri Tabanından yararlanılarak tarafımızdan hazırlanmıştır.

Uluslararası ve ulusal yazında genç işsizlik ve genç işsizliği etkileyen faktörler için kapsamlı literatür taraması yapıldığında bu konu üzerine yapılmış birçok çalışma olduğu görülmektedir. Uluslararası alanda yapılan bazı önemli çalışmalar şunlardır;

Green, Loon ve Mangan (2000), çalışmalarında Kuzey Avustralya çalışma piyasası koşulları, eğitim düzeyi, cinsiyet, din, tecrübe, yaş farkı gibi değişkenleri kullanılarak bu değişkenlerin genç işsizlik üzerindeki etkisi Logit model yardımıyla incelenmişlerdir. Çalışma sonucunda genç işsizliği en çok etkileyen faktörün eğitim olduğu tespit edilmiştir. O’Higgins (2003), yapmış olduğu çalışmada geçiş ekonomileri ve gelişmekte olan ülkelerde genç işgücü piyasasının özelliklerini incelemiştir. Çalışma sonucunda geçiş ekonomileri ve gelişmekte olan ülkelerde genç işsizliği etkileyen etmenlerin işgücü piyasası koşulları ve demografik faktörler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akhtar ve Shahnaz (2005), çalışmalarında Pakistan ekonomisinde 1991-2004 döneminde genç işsizliği belirleyen faktörleri ampirik olarak incelemişlerdir. Çalışma sonucunda ekonomik büyümenin genç işsizliği negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca

Tunçsiper, B., Rençber, E.Z. (2020). The analysis on the logit model of unemployment problem of young people and its decisive in Turkey. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(4), 514-530

kamu sektör yatırımları ile kıyaslandığında özel sektör yatırımlarının genç işsizliği daha fazla azaltıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Perugini ve Signorelli (2010), 1999-2006 dönemine ait verileri kullanarak Avrupa Birliğinde genç işgücü piyasasını etkileyen bölgesel değişiklikleri ve farklılıkları Panel veri yöntemiyle incelemişlerdir. Bölgelerin doğu/batı alt örneklerinin erkeklerde ve kadınlarda genç işsizliğinin belirleyicilerinde dikkat çeken farklılıklar olarak vurgulanmıştır. Anyanwu (2013), çalışmasında ticari dışa açıklığın genç işsizlik üzerine etkisini ele almıştır. Çalışma sonucunda ticari açıklıkta meydana gelen artışın genç nüfusunda istihdamını arttırdığı buna paralel olarak da genç işsizliği azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra çalışmada ihracat sektörünün sermaye yoğun bir yapı arz etmesi halinde genç işsizliği arttıracığı vurgulanmıştır. Msigwa ve Kipesha (2013), çalışmalarında Tanzania ekonomisi için Çoklu Regresyon modeli yardımıyla genç işsizliği belirleyen etmenleri araştırmışlardır. Ampirik sonuçlara göre, genç işsizliğini anlamlı bir şekilde etkileyen faktörler; cinsiyet, coğrafi mekan, eğitim ve medeni haldir.

Türkiye’de de genç işsizlik üzerine yapılan çok sayıda ampirik çalışma mevcuttur. Çalışmalarda ele alınan dönem ve değişkenlere göre yapılan tespitler farklılık göstermekte olup, tablo 3’te yapılan bazı çalışmalar özetlenmiştir.

Tablo 3. Genç işsizliği üzerine yapılmış çalışmalar

Çalışmanın adı	Yazar(lar)	Veri seti ve dönemi	Yöntem	Bulgular
Türkiye’de Genç İşsizliği Eğitim ve Büyüme İlişkisi (1988-2008)	Balcı ve Arslan (2008)	Genç işsizlik oranı (GİO), yüksek öğretim okullaşma oranı, ortaöğretim okullaşma oranı, büyüme oranı 1988-2008	En Küçük Kareler Yöntemi	Ekonomik büyüme ve genç işsizliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, yüksek öğretim okullaşma oranı ve genç işsizlik arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Eğitimdeki artış ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilemekte ve genç işsizler çoğunlukla eğitimsiz kişilerden oluşmaktadır.
Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu ve Ekonomik Belirleyicilerinin Uzun Dönem Eş-Bütünleşme Analizi	Kabaklarlı ve Murat (2011)	TÜFE, GSYH, GİO, Gayri safi sabit sermaye yatırımları, verimlilik 2005-2010	Johansen Eşbütünleşme Analizi	Genç işsizlik, reel büyüme, yatırımlar, verimlilik ve enflasyon arasında uzun dönemli ilişki mevcuttur. Enflasyon ve verimlilik genç işsizliği olumlu yönde etkilerken, büyüme ve yatırımlar genç işsizliği olumsuz yönde etkilemektedir.
Türkiye’de 1988-2010 Döneminde Eğitim ve Büyümenin Genç İşsizliğine Etkisinin Analizi	Sayın (2011)	GSYH, GİO, Orta öğretim ve Yüksek öğretim okullaşma oranı 1988-2010	VAR Analizi	GİO → Orta Öğretim Okullaşma Oranı GİO → Yüksek Öğretim Okullaşma Oranı Orta Öğretim Okullaşma oranı → GSYH Orta Öğretim Okullaşma Oranı → Yüksek Öğretim Okullaşma Oranına doğru nedensellik ilişkileri mevcuttur. Kendisinden sonra genç işsizliği en çok etkileyen değişken GSYH ve yüksek öğretim okullaşma oranıdır.
Türkiye’de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme	Çondur ve Bölükbaş (2014)	GSYH, ÜFE, GİO 2000:01-2010:04	Granger Nedensellik Analizi	Gİ → GSYH ÜFE’den → Gİ ÜFE’den → GSYH doğru nedensellik ilişkisi mevcuttur.
Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz	Günaydın ve Çetin (2015)	Ticari açıklık, kişi başına reel gelir, enflasyon, doğrudan yabancı sermaye yatırımları, 1988-2013	ARDL Sınır Testi Yaklaşımı ve Granger Nedensellik Analizi	Uzun dönemde Gİ ↔ Doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasında çift, enflasyon, reel gelir, ticari açıklık → Gİ tek yönlü nedensellik ilişkisi vardır. Enflasyon, ticari açıklık ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları uzun dönemde genç işsizliği negatif etkilemektedir.

Tunçsiper, B., Rençber, E.Z. (2020). Türkiye’ de genç işsizlik sorunu ve belirleyicileri üzerine logit model analizi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(4), 514-530.

Türkiye’de Eğitim Harcamaları, Ekonomik Büyüme ve Genç İşsizlik İlişkilerinin Analizi	Çondur Cömertler Şimşir (2017)	Eğitim Harcamalarının GSYH’deki payı, ekonomik büyüme ve genç işsizlik oranı 1991-2016	En Küçük Kareler Yöntemi	Eğitim harcamalarının GSYH’deki payı arttıkça genç işsizlik artırırken, GSYH’de meydana gelen artışlar genç işsizliğini azaltmaktadır.
Genç İşsizliği, Suç, Göç, İntihar ve Boşanma Düzeyleri ile İlişkili Midir? Türkiye’den Ampirik Bir Kanıt	Özer ve Topal (2017)	Genç işsizliği, genel suç düzeyi, bölgesel göç, genç intiharları, genç boşanmaları	Panel Veri Analizi	Genç işsizliği suç, göç ve intiharı ve boşanmayı uzun dönemde anlamlı ve pozitif olarak etkilemektedir. Ayrıca genç işsizlik intihar boşanma, göç toplumsal sorunlarının bir nedenidir.
Eşbütünlüşme Analizi ile Genç İşsizliği Etkileyen Değişkenlerin Araştırılması	Arı ve Yıldız (2017)	genç işsizlik oranı, nüfus artış oranı, yüksek öğretim okullaşma oranı	Johansen Eşbütünlüşme Analizi	Uzun dönemde nüfus artış oranı ve yüksek öğretim okullaşma oranı genç işsizlik üzerinde pozitif yönde etkilidir.
İthalattaki Değişimin Genç İşsizliğe Etkisi: Türkiye Ekonomisi Üzerine Ekonometrik Bir Uygulama	Cenger ve Çütücü (2018)	Genç işsizlik, ithalat 2005:01-2017:03	Engle Granger Eşbütünlüşme Analizi, Granger Nedensellik Analizi	Eşbütünlüşme Analizi sonuçlarına göre genç işsizlik ve ithalat arasında uzun dönemli bir ilişki yoktur. Ayrıca değişkenler arasında nedensellik ilişkisi de saptanamamıştır.
Türkiye’de Genç İşsizliğinin, İşsizlik Histerisi Hipotezi Çerçevesinde Yapısal Kırılmalar Testi ile Analizi	Yavuzaslan, Damar, Sönmez Özdaş, Uyar, ve Akılotu (2018)	Genç işsizlik oranı 2005:01-2017:02	Yapısal Kırılmalı Birim Kök Testi	Türkiye’de ilgili dönemde genç işsizlik histerisi geçerlidir. Uzun vadede işsizlik oranlarındaki artış doğal işsizlik oranının da artmasına neden olarak histeri etkisinin yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde Türkiye’de genç işsizliğin, enflasyon, ithalat, dışa açıklık, ekonomik büyüme, okullaşma oranları gibi makro faktörlerle analiz edildiği görülmektedir. Buna karşılık eğitim, cinsiyet, yaş, medeni durum, hane içerisindeki konum, hane büyüklüğü yerleşim türü gibi mikro değişkenlerle genç işsizliğini analiz eden çalışma bulunmamaktadır.

3. Ekonometrik analiz

Çalışmada Türkiye ekonomisinde genç işsizliğin mikro belirleyicilerinin ekonometrik olarak analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla genç işsizliği etkileyen mikro değişkenlerin incelenebilmesi için Logit Model Analizi kullanılmıştır. Bu başlık altında genç işsizliği üzerine kurulan ekonometrik model ve sonuçlarına değinilecektir.

3.1. Tanımlayıcı istatistikler

Çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan Hanehalkı İşgücü Anketi 2019 verileri kapsamında 149076 haneden 380709 ferde ait veriler kullanılmıştır. Anket verilerine göre 15-24 yaş aralığında 12651 kişi bulunmaktadır. Fakat bu kişilerden 7969 kişi çeşitli nedenler ile işgücü piyasasına dahil değildir. Bu nedenle mevcut veri seti içerisinde 15-24 yaş aralığında ve işgücü piyasasına dahil olan 4682 bireye ait cevaplardan oluşan veri seti analize dahil edilmiştir. Veri setine ilişkin betimsel istatistikler tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Genç işgücünün cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplam Yüzde
Erkek	3054	65,2	65,2	65,2
Kadın	1628	34,8	34,8	34,8
Total	4682	100,0	100,0	100,0

15-24 yaş grubunda işgücüne dahil olan kişilerden 3054 tanesi erkek, 1628 tanesi ise kadındır. Kadınların 15-24 yaş grubu içerisinde işgücüne dahil olma oranlarının %34,8 olması, kadınların istihdam olanaklarından erkekler kadar iyi yararlanamadığının bir göstergesidir. Ekonomik ve sosyal engeller başta olmak üzere kadın işgücünün istihdamının düşük olmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Eğitim seviyesi, kadınların medeni durumu, çocukların varlığı ve çocuk sayısı, toplumun kadınların çalışmasına karşı tutumu ve kadın istihdamını arttırmaya yönelik yetersiz yasal düzenlemeler bu engellerin başında gelmektedir. Oysa kadın istihdamının iyileştirilmesi söz konusu yaş grubunun istihdam oranının artmasını sağlayarak genç işsizliğin azalmasına katkı yapacaktır. Bunun yanı sıra artan kadın istihdamı ülkenin sürdürülebilir büyüme ve kalkınma amaçlarına da hizmet edecektir.

Tablo 5. Genç işgücünün medeni duruma göre dağılımı

Medeni durum	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Evli	4086	87,3	87,3	87,3
Bekar	596	12,7	12,7	12,7
Toplam	4682	100,0	100,0	100,0

Medeni durum işgücü piyasasına katılımı etkileyen faktörlerden birisidir. 15-24 yaş grubunda işgücüne dahil olan 4682 kişinin %12,7'si bekar iken, %87,3'ü evlidir. Aileleriyle birlikte geçim sağlayan bekar erkek ve kadınlar işgücüne dahil olmayı bir zorunluluk olarak görmemekle birlikte, evlendikten sonra başlayan geçim ve gelecek kaygısının her iki grubu da işgücü piyasasında bulunmaya zorladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Tablo 6. Türkiye'de bölgeler itibarıyla gençlerin işgücü piyasasına katılımlarını göstermektedir.

Tablo 6. Genç işgücünün bölgelere göre dağılımı

Bölgeler	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Marmara	1138	24,3	24,3	24,3
Ege	488	10,4	10,4	34,7
Akdeniz	522	11,1	11,1	45,9
İç Anadolu	851	18,2	18,2	64,1
Karadeniz	516	11,0	11,0	75,1
Doğu ve Güneydoğu Anadolu	1167	24,9	24,9	100,0
Toplam	4682	100,0	100,0	

Tablo incelendiğinde 15-24 yaş grubunda işgücüne katılımın en fazla olduğu bölge %24,9 ile Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesidir. Genç işgücünün emek piyasasına katılımının en düşük olduğu bölge ise %10,4 ile Ege bölgesidir.

Tablo 7. Genç işgücünün eğitim seviyesine göre dağılımı

Eğitim seviyesi	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Okula gitmemiş	337	7,2	7,2	7,2
İlköğretim	2483	53,0	53,0	60,2
Genel Lise veya Meslek Lisesi	1148	24,5	24,5	84,8
Yüksek öğretim	714	15,2	15,2	100,0
Total	4682	100,0	100,0	

Tablo incelendiğinde 15-24 yaş grubundaki işgücüne katılan gençlerin %53 gibi bir oranla büyük çoğunluğunun ilköğretim mezunu gençlerden oluştuğu görülmektedir. İşgücü piyasasındaki gençlerin %24,5'i genel lise veya meslek lisesi mezunu olanlardır. Hiç okula gitmemiş olan gençlerin işgücü piyasasına katılımının ise, %7.2 ile en düşük seviyede olduğu görülür. Buna karşılık tabloda dikkat çeken husus yüksek öğretim mezunu gençlerin işgücü piyasasına katılımının ilköğretim ve lise mezunu gençlerden düşük olmasıdır. Türkiye'de temel eğitim 7 yaşında başlamakta ve yüksek öğretim 4 yıl kabul edildiğinde bu süreç 16 yıl

sürmektedir. Bu durumda 15-24 yaş aralığının genç işgücü için temel alındığı düşünülürse, yukarıdaki tabloda yüksek öğretim mezunu genç işgücü sayısının görece düşük olması makul görülmektedir.

Tablo 8. Genç işgücünün mezun olunan bölüme göre dağılımı (%)

Mezun olunan bölüm	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Yüksek öğrenim bitirmeyen	3251	69,4	69,4	69,4
Sosyal Bilimler	732	15,6	15,6	85,1
Fen Bilimleri	607	13,0	13,0	98,0
Sağlık Bilimleri	92	2,0	2,0	100,0
Toplam	4682	100,0	100,0	

Tablo incelendiğinde işgücü piyasasında aktif olan gençlerin %69,4’ünün yüksek öğrenim bitirmeyen gençlerden oluştuğu görülmektedir. Yine tablodan çıkarılabilecek bir diğer sonuç işgücü piyasasındaki gençlerin büyük çoğunluğunun sosyal bilimlerdeki bölümlerden mezun olan gençler olduğudur. Eğitim süresinin diğer alanlara göre daha uzun olduğu sağlık bilimleri fakültesi gençlerinin sadece %2’sinin işgücü piyasasında olması ise şaşırtıcı bir sonuç değildir.

Tablo 9. Gençlerin işgücü durumu

İşgücü durumu	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
İstihdam	3795	18,9	18,9	18,9
İşsiz	887	81,1	81,1	100,0
Toplam	4682	100,0	100,0	

15-24 yaş grubundaki bireyler işgücü durumu açısından değerlendirildiğinde ise 4682 gencin %18,9’u istihdamda aktif rol alırken %81,1’ işsizdir. Anket verilerine göre söz konusu yaş aralığındaki 12651 kişiden %63’ü (7969) işgücü piyasasına dahil değildir. Bu kişilerin neden işgücü piyasasına dahil olmadığı incelendiğinde şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 10. İşgücüne dahil olmama nedeni

İşgücüne dahil olmama nedenleri	Frekans	Yüzde
İş aramayıp, çalışmaya hazır olan, iş bulma ümidi yok	250	3,1
İş aramayıp, çalışmaya hazır olan, diğer	540	6,8
Mevsimlik çalışan	15	0,2
Ev kadını	1265	15,9
Öğrenci	5343	67,0
Emekli	212	2,7
Ailevi ve Kişisel Nedenler	275	3,5
Diğer	69	0,8
Toplam	7969	100,0

Bu gençlerin %3.1’i (İş aramayıp, çalışmaya hazır olan, İş bulma ümidi yok) cevabını vermiştir. İşgücü piyasasında kendi niteliklerine göre iş bulamayacağı kanaati ile iş aramayı bırakarak işgücü piyasası dışında kalanların, ILO tanımına göre cesareti kırılmış (gücenmiş) işsiz olarak tanımlandığı hatırlanırsa, Türkiye’de gençlerin %3.1’inin resmi istatistiklerde görülmeyen fakat gerçekte işsiz olan gücenmiş işgücü grubunda yer aldığı söylenebilir. Söz konusu yaş aralığının formal eğitim dönemine denk geldiği yukarıda bahsedilmiştir. Gerçekten de işgücü piyasası dışında kalan 7969 gencin %67’si öğrenci olduğu için işgücü piyasası dışında olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu gençlerin %15.9’unun ev hanımı olduğu için iş hayatına dahil olmadığını ifade etmiş olması, kadın nüfusun halen cinsiyetçi rolleri gereği çalışma hayatının dışında tutulduğunu göstermektedir.

Tunçsiper, B., Rençber, E.Z. (2020). The analysis on the logit model of unemployment problem of young people and its decisive in Turkey. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(4), 514-530

Benzer bir inceleme de söz konusu veriler içerisinde fiilen çalışanların bazı değişkenlere göre dağılımı incelenerek yapılabilir. İşgücü piyasasında aktif olan gençlerin %91'inin özel sektörde çalışıyor olması, kamunun söz konusu yaş aralığındaki gençlere çok fazla istihdam fırsatı sunmadığını göstermektedir. Ayrıca çalışan gençlerin yarıya yakını yani %48'i herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmayıp, güvencesiz çalışma koşulları altında istihdam edilmektedir.

Tablo 11. Gençlerin sektöre göre dağılımı

Sektörler	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Özel	3449	90,9	90,9	90,9
Kamu	321	8,5	8,5	99,3
Diğer	25	0,7	0,7	100,0
Toplam	3795	100,0	100,0	

Tablo 12. Gençlerin kayıtlılık durumu

Kayıtlılık Durumu	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Kayıtlı	1972	52,0	52,0	52,0
Kayıtlı Değil	1823	48,0	48,0	100,0
Toplam	3795	100,0	100,0	

Tablo 13. Gençlerin iş bulma yöntemleri

İş Bulma Yöntemleri	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
Kendi imkanlarıyla	1458	38,4	64,5	64,5
Türkiye İş Kurumu vasıtasıyla	90	2,4	4,0	68,5
Özel istihdam ofisleri	13	0,3	0,6	69,1
Akraba, eş dost aracılığıyla	659	17,4	29,2	98,2
Diğer	40	1,1	1,8	100,0
Toplam	2260	59,6	100,0	
Kayıp değer	1535	40,4		
Toplam	3795	100,0		

Çalışan gençlerin %64.5'i kendi imkanları ile ve %29.2'si eş, dost akraba vasıtası ile iş bulduğunu beyan etmiştir. Resmi iş bulma kurumu vasıtası ile sadece gençlerin %4'ünün iş bulmuş olması, Türkiye İş Kurumunun genç istihdam fırsatları sunma konusunda yenilikçi girişimlerde bulunması ve buna yönelik adımlar atması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalışanların mevcut durumu göz önüne alındığında, istihdam dışındaki genç nüfusun mevcut şartlarda çalışmaya pek de istekli olmayacağı aşikardır.

3.2. Yöntem

Çalışmada, İkili (binary) Logit Analiz kullanılmıştır. İkili regresyon analizi; iki cevap içeren bağımlı değişkenlerde yapılan lojistik regresyon analizidir. Bir ya da daha fazla açıklayıcı değişken ve ikili cevap değişkeni arasındaki bağıntıyı ortaya koymaktadır. Genç işgücünün işsiz (0) veya İstihdam (1) olma durumunun bağımlı değişken olarak ele alındığı, iki durumlu logit modelin tahmininde aşağıdaki adımlar izlenir:

1. $\hat{P}_i = n_i / N_i$, tahmini olasılık değeri hesaplanır.

2. Her bir x_i için iki durumlu logit hesaplanır, $\hat{Z}_i = \ln \hat{P}_i(1 - \hat{P}_i)$. P_i 'nin 0 v 1 değerini almasından kaçınmak için uygulamada,

$$\hat{Z}_i = \ln(n_i + 1/2)/(N_i - n_i - 1/2) = \ln(\hat{P}_i + 1/2N_i)/(1 - \hat{P}_i + 1/2N_i)$$

olarak hesaplanır. x_i 'nin her bir değerinde en az $5N_i$ olması önerilir.

3. Farklı varyanslılık sorununu çözmek için veri dönüşümü uygulanır. Z_i ve X_i değişken

değerleri, $\hat{\sigma}_2 = \sqrt{\frac{1}{N_i \hat{P}_i (1 - \hat{P}_i)}}$, u_i 'nin standart sapmasına bölünür.

4. Dönüştürülmüş verilere EKK uygulanır. Bu süreç, ağırlıklı en küçük kareler yöntemi (AEKK) olarak bilinir. AEKK yöntemi tahmin edicileri, etkin ve yansız olacaktır.

5. EKK çatısı altında güven aralıkları ve/veya hipotez testi için örneklem hacmi büyük olduğunda sonuçlar geçerlidir. Küçük örnekleme tahmin edilen sonuçlar, çok dikkatli olarak açıklanmalıdır. Logit modelde gözlem sayısı yeteri kadar büyük değilse ($n < 30$) elde edilen tahminlere güvenilmez.

3.3. Bulgular

Genç işgücünün işsiz (0) veya İstihdam (1) olma durumunun bağımlı değişken olarak ele alındığı Logit model sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

Öncelikle modelin uyum iyiliği Tablo 14’ te görülmektedir. Modele ait ki-kare değeri 33.268’dir ve $p \leq 0.05$ olduğundan, modeldeki tüm lojistik regresyon katsayıları istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 14. Uyum İyiliği

		Chi-square	df	Sig.
Adım 1	Adım	33,268	5	0,000
	Block	33,268	5	0,000
	Model	33,268	5	0,000

Tablo 15. Model

Adım	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	1172,386 ^a	0,029	0,044

Modele ait açıklayıcılık gücüne ait istatistikler de Tablo 15’te görülmektedir. Sınıflandırma tablosu olan tablo 16 sonuçlarına göre 0.50 kritik değer ev tahmin edilen olasılıklar yardımıyla genel olarak bağımlı değişkenin %77.2’si doğru tahmin edilmiştir. Model sonuçları ise tablo 17’te yer almaktadır.

Tablo 16. Sınıflandırma

Adım 1	Gözlem		Tahmin		Doğrulama Yüzdesi
			İşgücü		
	0,00	1,00	0	1,00	
İşgücü	0,00		0	256	0,0
	1,00		0	867	100,0
Toplam Yüzde					77,2

Tabloya göre, 15-24 arası genç işgücünün istihdam olasılığı, bitirilen okul (1- bir okul bitirmeyen, ilkokul, 2- ortaokul, genel lise veya meslek lisesi, 3- yükseköğretim), ferdin hanedeki durumu (1-hane reisi, 2- eş çocuk, 3-akraba vb.), hane büyüklüğü, cinsiyet (1- erkek, 2- kadın) ve

yaşanılan yerleşim yeri (1- il, 2- ilçe, 3- köy) değişkenleri ile modellenmiştir. Değişkenlere ait sonuçlara tek tek bakıldığında;

Tablo 17. Model sonuçları

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Okul	-0,267	0,086	9,561	1	0,002	0,765
Hanedeki konum	-0,216	0,114	3,613	1	0,057	0,806
Hane	-0,367	0,123	8,855	1	0,003	0,693
Cinsiyet	-0,265	0,148	3,218	1	0,073	0,767
Yerleşim Türü	0,172	0,104	2,733	1	0,098	1,188
Sabit	2,799	0,451	38,591	1	0,000	16,426

Kişinin eğitim seviyesi arttıkça, istihdam olasılığı 0.765 kat azalmaktadır. Bu sonuç ilk bakışta şaşırtıcı gelebilir fakat beklenen bir durumdur. Çünkü çalışmada 15-24 arası genç nüfusun işgücü durumu dikkate alınmaktadır. Resmi eğitimin 7 yaşında başladığı ve yükseköğretim dahil 16 yıl sürdüğü dikkate alındığında eğitim seviyesi arttıkça kişi (söz konusu yaş aralığı için) çalışma hayatının dışında kalmaktadır. Yani eğer ki kişi lise öğrenimi sonrasında eğitim hayatına son vermiş ve iş hayatına dahil olmuşsa söz konusu yaş aralığında çalışma hayatı içerisinde olacaktır. Ancak aynı kişinin lisans veya lisansüstü eğitime devam ediyor olması halinde ise çalışma hayatının zaten dışında kalacaktır.

Kişinin hane içerisindeki konumuna ait değişken de kişinin istihdam olasılığını 0.806 kat azaltmaktadır. Söz konusu değişken 1- hanehalkı sorumlusu, 2- eş çocuk ve 3- akraba veya kardeşi ve diğerleri şeklinde kodlanmıştır. Buradan da anlaşıldığı üzere kişinin hane içerisindeki ekonomik sorumluluğu azaldıkça söz konusu yaş aralığında istihdam olasılığı azalmaktadır.

Hane büyüklüğüne ilişkin katsayı incelendiğinde ise hane büyüklüğü arttıkça, kişinin istihdam olasılığı 0.693 kat azalmaktadır. Diğer taraftan cinsiyete ilişkin katsayı da beklenildiği biçimde tespit edilmiştir. Bu katsayı 1- erkek, 2- kadın olarak kodlanmıştır. Genç kadınlarda istihdam olasılığı erkeklere nazaran 0.767 kat daha azdır. Çalışmadaki diğer bir değişken de kişinin yaşadığı yerleşim yerinin 1- il, 2- ilçe, 3- köy olması şeklinde kodlanan yerleşim yeri değişkenidir. Buna göre kişinin yaşadığı yerleşim yeri küçüldükçe istihdam fırsatı 1.188 kat artmaktadır. Bu sonuç da yine beklenildiği gibidir. Çünkü kırsal alanda yaşayan 15-24 arasındaki bir gencin eğitime devam etme olasılığı (yükseköğretim kurumlarının kentsel alanlarda olduğu dikkate alınırsa) çok düşüktür. Bu nedenle genç nüfusun yaşadığı yerleşim yeri küçüldükçe istihdam olasılığı artmaktadır.

Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak, Türkiye’de genç nüfusun istihdam durumunun ilk olarak örgün öğretime devam edip etmeme, hane içerisindeki konumu (hanede ekonomik sorumluluk üstlenen olup olmama), yerleşim yeri büyüklüğü, hane büyüklüğü ve cinsiyet değişkenlerinden etkilendiğini söylemek mümkündür.

4. Sonuç ve öneriler

Günümüz ekonomilerinin çözüm üretmeye çalıştığı en önemli problemlerden birisi işsizlik sorunu içerisinde, 15-24 yaş grubunu kapsayan genç işsizliği problemidir. Genç işsizliği sorunu, birçok gelişmiş ülkeyi ve AB üyesi ülkeleri etkilediği gibi Türkiye işgücü piyasasını da etkilemektedir. Uluslararası kurumların 15-24 yaş olarak kabul ettiği gençlik döneminden yola çıkarak, çalışma isteğine ve gücüne sahip olmasına rağmen uygun bir iş bulamayan 15-24 yaş grubunda yer alan kişiler genç işsiz olarak tanımlanmıştır ve bu çalışmanın tamamında yapılan analizlerde söz konusu tanım esas alınmıştır.

Çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan Hanehalkı İşgücü Anketi 2019 verileri kapsamında 149076 haneden 380709 ferde ait veriler kullanılmıştır. Mevcut veri seti içerisinde 15-24 yaş aralığında ve işgücü piyasasına dahil olan 4682 bireye ait cevaplardan oluşan veri seti analize dahil edilmiştir. Çalışmada, İkili (binary) Logit Analiz kullanılmıştır. Logit model yardımıyla Türkiye’de genç işsizliği etkileyen mikro değişkenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Analiz bulgularındaki istatistiklerden yola çıkıldığında, Türkiye’de kadınların, düşük ücretler, cinsiyete dayalı ayrımcılık, çocuk sahibi olmak, evlilik, köyden kente göç gibi nedenlerle işgücü piyasasında erkeklerden daha düşük seviyede işgücüne katılım oranı oldu görülmüştür. Kadınların işgücü piyasasında ön planda olmamasının en büyük nedeni olarak ise, ataerkil bir yapıdan gelen Türk toplumunda ev işlerinin kadının asli görevi olarak görülmesi gelmektedir. Ayrıca işgücü piyasasında mesleklerin kadın işi ve erkek işi olarak ayrılması ve toplumda bu şekilde kabul edilmesi sebebiyle kadınların istihdamı genel olarak geleneksel mesleklerde yoğunlaşmaktadır. Bu sebeple işgücü piyasasına kadınların katılımını teşvik etmek amacıyla cinsiyet anlayışının değiştirilmesi ve bu amaca hizmet edebilmesi için MEB tarafından geliştirilen eğitim modülleri aracılığıyla cinsiyet eşitliği vurgusu ön plana çıkarılmalıdır. Esnek çalışma düzenlemelerinin getirilmesi, iş ve aile yaşamının uyumlu hale getirilmesi, kadınların eğitime ulaşılabilirliğinin artırılması ve kadın işgücünün daha az aktif olduğu sektörlerle yönelik mesleki eğitimlerin tekrar planlanması da alınabilecek diğer önlemler arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra kadın girişimcilere yönelik teşviklerin artırılması ve bu teşviklerin etkin alanlarda kullanılması için uygun planlamaların yapılması, kadın istihdamını arttıracak gibi genel işsizlik oranı içinde genç kadın işsizliğinin de azalmasına katkı sağlayacaktır.

Gençlerin işgücüne katılımı bölgelere göre değerlendirildiğinde ise, işgücüne katılım oranının en yüksek olduğu bölgenin %24,9 ile Doğu Anadolu bölgesi olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye işgücü piyasasının gerçeğini yansıtmaktadır. Doğu Anadolu bölgesi Türkiye’nin eğitim seviyesinin en düşük olduğu bölgesi olduğundan gençlerin işgücüne katılımı erken yaşlarda başlamakta ve işgücüne dahil olan gençlerin çalıştığı işler ise nitelikli işgücü gerektirmeyen emek yoğun işler olarak ön plana çıkmaktadır. Nüfus yoğunluğu baz alındığında gençlerin işgücüne katılımının %24,3 ile en yüksek olduğu ikinci bölgenin Marmara bölgesi olması ise yadsınamaz bir durumdur. Analiz sonuçlarına göre, Türkiye’de gençlerin işgücüne katılımının en düşük olduğu bölge %10,4 ile Ege bölgesidir. Ege bölgesi Türkiye’de eğitimde kalma süresinin en uzun olduğu bölgedir. Bu ilgili grubun işgücü piyasasında aktif hale gelmesi bu bölgede gecikmektedir. İşgücü piyasasına gençlerin daha nitelikli katılmasını sağlamak için, bölgesel farklılıkları giderici bir şekilde okullaşma oranının artırılması ve okulu terk oranlarının alınacak önlemlerle azaltılması gerekmektedir.

Tanımlayıcı istatistiklerden yola çıkarak gençlerin işgücü piyasasındaki durumu eğitim seviyesine göre değerlendirildiğinde, 15-24 yaş arası gençlerin işgücüne katılımının en yüksek olduğu eğitim seviyesi %53 ile ilköğretimdir. Buna karşılık analizden elde edilen dikkat çekici nokta yüksek okul mezunu gençlerin işgücü piyasasında sadece %15,2’sinin aktif olmasıdır. Türkiye’de 7 yaşında başlayan temel eğitim yüksek öğrenim 4 yıl olarak kabul edildiğinde süreç 16 yılı içermektedir. Eğitimde geçirilen sürenin uzun olması yüksek öğrenim mezunu gençlerin işgücü piyasasına katılımını geciktirdiğinden genç işsizlik oranının artmasına muhtemel bir sebeptir. Bu nedenle Türkiye’de emek kalitesinin geliştirilmesine ve işgücü piyasasının ihtiyacına yönelik olarak eğitim politikasının tekrar şekillendirilmesi, öğrencilerin teorik alanda almış olduğu eğitimi pratiğe dökmesinin sağlanması için uygulamalı eğitim stratejisinin geliştirilmesi,

staj ve benzeri eğitimlerin sayısının ve niteliğinin artırılması ve hatta staj uygulamasının zorunlu hale getirilmesi gerekmektedir. Gençlere memurluğun değil, ticaret, sanayi, üretim, yenilik yapmanın ve ürün geliştirmenin daha mühim olduğu duygusu aşılılarak, uygulamalı eğitim programlarıyla, gençlerin örgün eğitim döneminde reel sektörün ihtiyaçlarına göre yetiştirilmesi ve işgücü piyasasının ihtiyacı olan niteliklere göre donatılması gerekmektedir. Sanayi ve ticaret odalarıyla birlikte eğitim programlarının hazırlanması ve istihdam planlarının yapılması bu amaca hizmet edecektir.

Gençlerin işgücüne dahil olmama nedenleri arasında ise öğrencilik, ev hanımı olma, iş bulma umudunun kaybedilmesi (gücenmişlik) gibi etmenler ön plana çıkmaktadır. TÜİK Hanehalkı işgücü istatistiklerinden elde edilen verilerden yola çıkılarak yapılan analize göre işgücü piyasasındaki gençlerin %3'ü iş aramayıp çalışmaya hazır olan kısacası gücenmiş işgücü olarak adlandırılan durum nedeniyle işgücü piyasasının dışında kalmıştır.

İşgücü piyasasında aktif olan gençlerin %48 gibi yüksek oranının bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmadığı sonucu ise analizden elde edilen bir diğer bulgudur. İşgücü piyasasına yeni giren gençler yetişkinlere kıyasla daha az deneyime ve vafsa sahiptir. Bu sebeple gençlerin işgücü piyasasında düşük ücretle ve güvencesiz çalışması kayıt dışılığa yol açmaktadır. Kayıt dışılığın gençler arasında yüksek olması, gençlerin enformel sektörlerde daha yoğun olarak çalışmasına bağlanabilir. Kayıt dışılığın gençler arasında bu denli yüksek olmasının diğer bir nedeni ise göçtür. Kırdan kente göç eden gençler vasıfsız olmalarından dolayı daha düşük ücretlerle ve kayıt dışı olarak çalışmayı kabul etmektedir. Kırsal kesimdeki eğitimin kalitesinin ve niceliğinin atılması, eğitim masraflarının azaltılması, organik tarım, kırsal turizmin teşvik edilmesi gibi önlemlerle kırdan kente göç azaltılmaya çalışılarak kayıt dışılık seviyesi düşürülebilir. Enformel sektörlerde kayıt dışı çalışan gençlerin istihdamının azaltılması için öncelikle gerekli önlemlerin alınması ve denetimlerin sıklaştırılması gerekmektedir. Bunun yanı sıra işgücü piyasasına uygun uygulamalı eğitim politikaları geliştirilerek gençlerin okuldan mezun olmadan önce tecrübe eksikliğinin giderilmesi ve yetişkinlerle aynı koşullarda işgücü piyasasına girmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Analiz sonuçlarından elde edilen bulgulara göre iş arayan genç nüfus %38,4 gibi ciddi bir oranı iş bulma yönteminiz nedir sorusuna, işi kendi imkanları dahilinde bulduğu cevabını vermiştir. Buna karşılık gençlerin yalnızca %4'ü İŞKUR aracılığıyla istihdam edildiğini bildirmiştir. Bu durum genç nüfusun fonksiyonel olmadığını düşündüğünden dolayı iş bulmak için iş ve işçi kurumunu kullanmadığı göstermektedir. İŞKUR'un genç nüfusa yönelik işe yerleştirme politikalarını gözden geçirmesi ve gençlere yönelik istihdam politikaları üretmesi gerekmektedir. Ayrıca İŞKUR'un lise ve üniversite mezunlarının tümüne ulaşabilmesi ve gençlerin İŞKUR tarafından düzenlenen mesleki eğitimlerden yararlanmasının sağlanması gerekmektedir. İŞKUR hizmetlerinden kırsal kesimde yaşayan gençlerin daha fazla yararlanabilmesi için Tarım ve Köyüşleri İl Müdürlükleri ve İŞKUR arasındaki bağ kuvvetlendirilmelidir.

Ayrıca analizden işgücü piyasasındaki gençlerin %91'inin özel sektörde faaliyet gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum kamu kesiminde gençlerin istihdamının sınırlı olduğunu göstermektedir. Kamu kesimi gençlerin istihdam edilebilirlik şartları işgücü piyasasının ihtiyacına göre tekrar düzenlenmeli ve böylelikle kamu kesiminde genç istihdam oranı artırılmalıdır.

Analizde kurulan modelde genç işgücünün istihdam olasılığı bitirilen okul (okul), ferdin hanedeki durumu (hane reisi, eş çocuk, akraba vb.), hane büyüklüğü, cinsiyet ve yaşanan

yerleşim yeri (il, ilçe, köy) değişkenleri ile modellenmiştir. Model sonucunda kişinin eğitim seviyesi arttıkça, istihdam olasılığının 0.765 kat azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kişinin hane içerisindeki konumuna ait değişken de kişinin istihdam olasılığını 0.806 kat azaltmaktadır. Hane büyüklüğüne ilişkin katsayı incelendiğinde ise hane büyüklüğü arttıkça, kişinin istihdam olasılığı 0.693 kat azalmaktadır. Diğer taraftan cinsiyete ilişkin katsayı da beklenildiği biçimde tespit edilmiştir. Genç kadınlarda istihdam olasılığı erkeklere nazaran 0.767 kat daha azdır. Çalışmadaki diğer bir değişken de kişinin yaşadığı yerleşim yerinin il, ilçe veya köy olması şeklinde kodlanan yerleşim yeri değişkenidir. Buna göre kişinin yaşadığı yerleşim yeri küçüldükçe, istihdam fırsatı 1.188 kat artmaktadır. Sonuçlar başlangıçta şaşırtıcı gibi gelmektedir fakat Türkiye’de eğitim seviyesi şuan maksimum 16 senedir bu nedenle eğitim süresinin uzunluğu gençlerin çalışma hayatına katılımını geciktirdiğinden işgücü piyasasındaki gençlerin niceliği de azalmaktadır. Hane içerisinde üstlenilen sorumluluğun fazla olmaması istihdamı azaltan diğer bir etmen olarak karşımıza çıkmaktadır. Ev geçindirme, çocuk sahibi olma ve sahip olunan çocuklara kaliteli bir hayat sağlama sorumluluğu olmayan hanehalkı üyeleri işgücü piyasasının bir adım gerisinde kalabilir. Nitekim gençlerin eğitim süresinin uzun olmasından yola çıkarak evlilik hayatına daha geç katılmaları bu durumu destekler niteliktedir. Yine çalışmadan elde edilen bir diğer bulguda yaşanan yaşam yeri küçüldükçe istihdamın artmasıdır. Eğitim süresi tıpkı bireyin hanehalkı içerisinde sorumluluğunu etkilediği gibi yaşanan yerin büyüklüğüne ve küçüklüğüne de etki etmektedir. Çünkü kentsel alanlarda eğitime devam etme olasılığı eğitime ulaşılabilirlik açısından değerlendirildiğinde daha yüksektir. Bu nedenle kırsal alanlarda gençlerin işgücü piyasasındaki yoğunluğu daha fazladır. Ayrıca cinsiyetler açısından bakıldığında yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı genç kadınların istihdamı genç erkeklere göre daha düşüktür.

Bütün bu bulgulardan yola çıkarak Türkiye’de genç nüfusun istihdam durumunu etkileyen etmenlerin örgün öğretime devam edip etmeme, bireyin hane içerisindeki konumu, yerleşim yeri büyüklüğü, hane büyüklüğü ve cinsiyet olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu çalışmada, TÜİK (2019) hanehalkı işgücü anketinden yola çıkarak gençlerin işgücü piyasasına katılımını etkileyen mikro faktörler ele alınmıştır. Çalışma beşeri unsurları modele dahil etmesinin yanında mikro veri ile genç işsizliğini analiz etmesi bakımından mevcut literatürde farklılık kazanmaktadır. Her çalışmanın sınırları olduğu gibi bu çalışmanın da sınırları bulunmaktadır. Bu çalışmanın sınırlılığı TÜİK (2019) Hanehalkı işgücü anketinde yer alan sorulara bağımlı kalmasıdır. Mevcut literatür dikkate alındığında her ne kadar bu çalışma beşeri unsur yönündeki eksiklikleri kapatsa da farklı ekonomik kültürel ve coğrafi özelliklere sahip ülkelerin karşılaştırmalı olarak ele alındığı bir çalışma yapılması genç işsizliği üzerinde beşeri unsurların yanı sıra coğrafik, etnik, dini ve kültürel etkilerinin ortaya konulması hakkında literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akhtar, S. ve Shahnaz, L. (2005). Understanding the Youth Unemployment Conundrum in Pakistan: Preliminary Empirical Macro-Micro Analysis , *Indian Journal of Labour Economics* 49 (2), ss.233-248.
- Anyanwu, J. C. (2013). Characteristics and Macroeconomic Determinants of Youth Employment in Africa, *African Development Review*, 25(2), ss.107-129.
- Arı, E. ve Yıldız, A. (2017). Eşbütünlüşme Analizi ile Genç İşsizliği Etkileyen Değişkenlerin Araştırılması, *alphanumeric journal*, (5),2, ss.310-316
- Balcı, B. İ. ve Arslan, İ. (2008). Türkiye’de Genç İşsizliği Eğitim ve Büyüme İlişkisi (1988-2008). 2. *Ulusal İktisat Kongresi*, ss. 1-20. İzmir.

Tunçsiper, B., Rençber, E.Z. (2020). The analysis on the logit model of unemployment problem of young people and its decisive in Turkey. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(4), 514-530

- Cenger, H. ve Çütcü, İ. (2018). İthalattaki Değişimin Genç İşsizliğe Etkisi: Türkiye Ekonomisi Üzerine Ekonometrik Bir Uygulama, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, (8), 8 ss.485-503
- Çondur, F. ve Bölükbaş, M. (2014). Türkiye’de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik- Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Amme İdaresi Dergisi*, ss.77-93.
- Çondur, F. ve Cömertler Şimşir, N. (2017). Türkiye’de Eğitim Harcamaları, Ekonomik Büyüme ve Genç İşsizlik İlişkilerinin Analizi, *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, (2),6.
- Green, C., Loon, A. ve Mangan, J. (2000). Youth Labour Markets, Education and Employment Destination: Result from the Queensland Survey of Youth. Labour Market Research Unit Department of Employment and Training, 2000 (1). <http://training.qld.gov.au/resources/employers/pdf/wp1-youth-labour-market.pdf> (05.03.2011).
- Günaydın, D. ve Çetin, M. (2015). Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ss.17-34.
- ILO. (2012). *Global Employment Trends for Youth*. Geneva: International Labour Office Publication.
- Kabaklarlı, E. ve Gür, M. (2011). Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu ve Ekonomik Belirleyicilerinin Uzun Dönem Eş-Bütünleşme Analizi. *14. Uluslararası İktisat Öğrencileri Kongresi*.
- Msigwa, R. ve Kipasha, E. F. (2013). Determinants of Youth Unemployment in Developing Countries: Evidences from Tanzania, *Journal of Economics and Sustainable Development* 4(14), ss. 67-77.
- Murat S. ve Şahin L. (2011). *AB’ye Uyum Sürecinde Genç İşsizliği, Avrupa Birliği Araştırmaları*, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul.
- Sayın, F. (2011). Türkiye’de 1988-2010 Döneminde Eğitim ve Büyümenin Genç İşsizliğine Etkisinin Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(4), ss.33-53.
- O’Higgins, N. (2003). Trends in the Youth Labour Market in Developing and Transition Countries. Social Protection Unit Human Development Network The World Bank, *Social Protection Discussion Paper Series*, 0321. <http://siteresources.worldbank.org/SOCIALPROTECTION/Resources/SPDiscussionpapers/Labor-Market-DP/0321.pdf>, (10.10.2018).
- Özer, U. ve Topal H. M. (2017). Genç İşsizliği, Suç, Göç, İntihar ve Boşanma Düzeyleri İle İlişkili Midir? Türkiye’den Ampirik Bir Kanıt, *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,(6), 5, ss.50-63.
- Perugini, C. ve Signorelli, M. (2010). Youth Labour Market Performance in European Regions. *Economic Change and Restructuring*, 43 (2), ss.151-185
- TÜİK. (2019). *İşgücü İstatistikleri*. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 adresinden alındı.
- TÜİK. (2018). *İşgücü İstatistikleri*. <https://biruni.tuik.gov.tr/isgucuapp/isgucu.zul> adresinden alındı
- Yavuzaslan, K., Damar, Ö., Sönmez, B., Özdaş, B., Uyar, N., ve Akılotu, E. (2017). Türkiye’de Genç İşsizliğinin, İşsizlik Histerisi Hipotezi Çerçevesinde Yapısal Kırılmalar . *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, ss.21-32.

Extended abstract in English

Young people are important in the construction of society. Therefore, enabling the young population to use their capacities effectively will not only benefit greatly for that period, but will also contribute to the young people's next generations on issues such as workforce, knowledge, skills, education, education, culture, values, administration and creating new capacity. However, today, it is observed that the share of youth unemployment rates is high among the general unemployment rates in developed and developing countries. This situation does not change in our country. Turkey is a developing young population with 13 million has significant potential. However, the increase in employment cannot reach the population increase. The youth unemployment problem, should be considered as a serious problem in Turkey, and there must be a solution to this problem. The first purpose of this study, which has a very high share in the overall unemployment rate and the development of new policy proposals for the solution of youth unemployment, which will create quite a big problem for Turkey in the future if the solution is not to be laid. In this context, based on the deficiency in the literature, with the help of the Bilateral Logit Model, young unemployment, the education of the person, the gender, the geographical region, the marital status of the person who is the human element, has been tried to determine the effect of the individual characteristics on the youth unemployment and in accordance with the characteristics of the Turkish labor market. Policy suggestions for the solution of unemployment have been developed. In the study, Logit Model Analysis was carried out by using data of 380709 individuals from 149076 households within the scope of TUIK Household Labor Force Survey 2019 data. According to the survey data, there are 12651 people between the ages of 15-24. However, 7969 of these people are not included in the labor market for various reasons. For this reason, among the existing data set, the data set consisting of answers of 4682 individuals between the ages of 15-24 and included in the labor market are included in the analysis. Based on the data in question, youth unemployment was analyzed by micro-economic factors such as gender, education level, position within the household, household size, and type of settlement.

Judging from the statistics in the analysis findings, women in Turkey, low wages, gender-based discrimination, having children, marriage, the village's why the labor market, such as urban migration at a lower level than men happened to the labor force participation rate was observed. The most important reason why women are not at the forefront in the labor market is the fact that housework is seen as the primary duty of women in the Turkish society, which comes from a patriarchal structure. At this point, the emphasis on gender equality should be highlighted through the training modules developed by the Ministry of National Education in order to change gender understanding and serve this purpose in order to encourage women's participation in the labor market. Other measures may include introducing flexible work arrangements, harmonizing work and family life, increasing women's access to education, and rescheduling vocational training for sectors where the female workforce is less active.

When youth participation in the labor force is evaluated by regions, it is seen that the region with the highest labor force participation rate is the Eastern Anatolia region with 24,9%. This situation reflects the fact that Turkey's labor market. Eastern Anatolia region of Turkey the lowest in the region of contributions because the youth labor force level of education starts at an early age and the young people the jobs included in the labor force does not require skilled labor labor has come to the fore as intensive jobs.

Considering the descriptive statistics, when the situation of the youth in the labor market is evaluated according to the level of education, the education level with the highest participation in

the labor force of the youth between the ages of 15-24 is 53%. In contrast, the remarkable point obtained from the analysis is that only 15,2% of high school graduates are active in the labor market. When Turkey began basic training in 7 years 4 years higher education includes 16 years as acceptable process. Since the long time spent in education delays the participation of higher education graduates in the labor market, youth unemployment rate is likely to increase. Therefore, to improve the labor quality in Turkey and re-shaping of education policies according to the needs of the labor market, students have taken in the theoretical field training in the development of practical training strategy for the provision of practical cast, increasing the number of internships and other training and qualifications, and even the introduction of compulsory internship is required.

Another finding obtained from the analysis is the result that 48% of young people active in the labor market, such as 48%, are not registered with a social security institution.

According to the findings obtained from the analysis results, a serious proportion of 38,4% of the young people looking for a job gave the answer to the question of what is your method of finding a job within their own means. In contrast, only 4% of the youth reported that they were employed through İŞKUR. This shows that the young population does not use the job and worker institution to find a job because it thinks it is not functional.

In addition, it was concluded from the analysis that 91% of the youth in the labor market operate in the private sector. This situation shows that the employment of young people in the public sector is limited.

In the model established in the analysis, the employment possibility of the young workforce was completed, and the school (school) was modeled with the variables of the individual in the household (head of household, spouse, relatives, etc.), household size, gender and residential area (province, district, village). As a result of the model, it was concluded that as the education level of the person increases, the probability of employment decreases by 0.765 times. The variable related to the position of the person in the household also reduces the probability of employment by 0.806 times. When the coefficient related to the household size is analyzed, as the household size increases, the employment probability of the person decreases by 0.693 times. On the other hand, the gender coefficient was determined as expected. Employment probability of young women is 0.767 times less than men. Another variable in the study is the settlement variable which is coded as the city where the person resides is a province, district or village. According to this, as the residential area of the person shrinks, the employment opportunity increases by 1,188 times.